

Μέθοδοι Ποιοτικής & Ποσοτικής Έρευνας

Μάθημα 10^ο - Κεφάλαιο 10^ο

Συλλογή πρωτογενών δεδομένων με ημιδομημένες,
σε βάθος και ομαδικές συνεντεύξεις

Διδάσκων: Δρ. Α. Κουμπαρέλης

Οι σημειώσεις προέρχονται από το βιβλίο Μέθοδοι Έρευνας στις Επιχειρήσεις και την Οικονομία των M. Saundres, P. Lewis και A. Thornhill και είναι, σε μεγάλο βαθμό, έργο των εκδόσεων ΔΙΣΙΓΜΑ

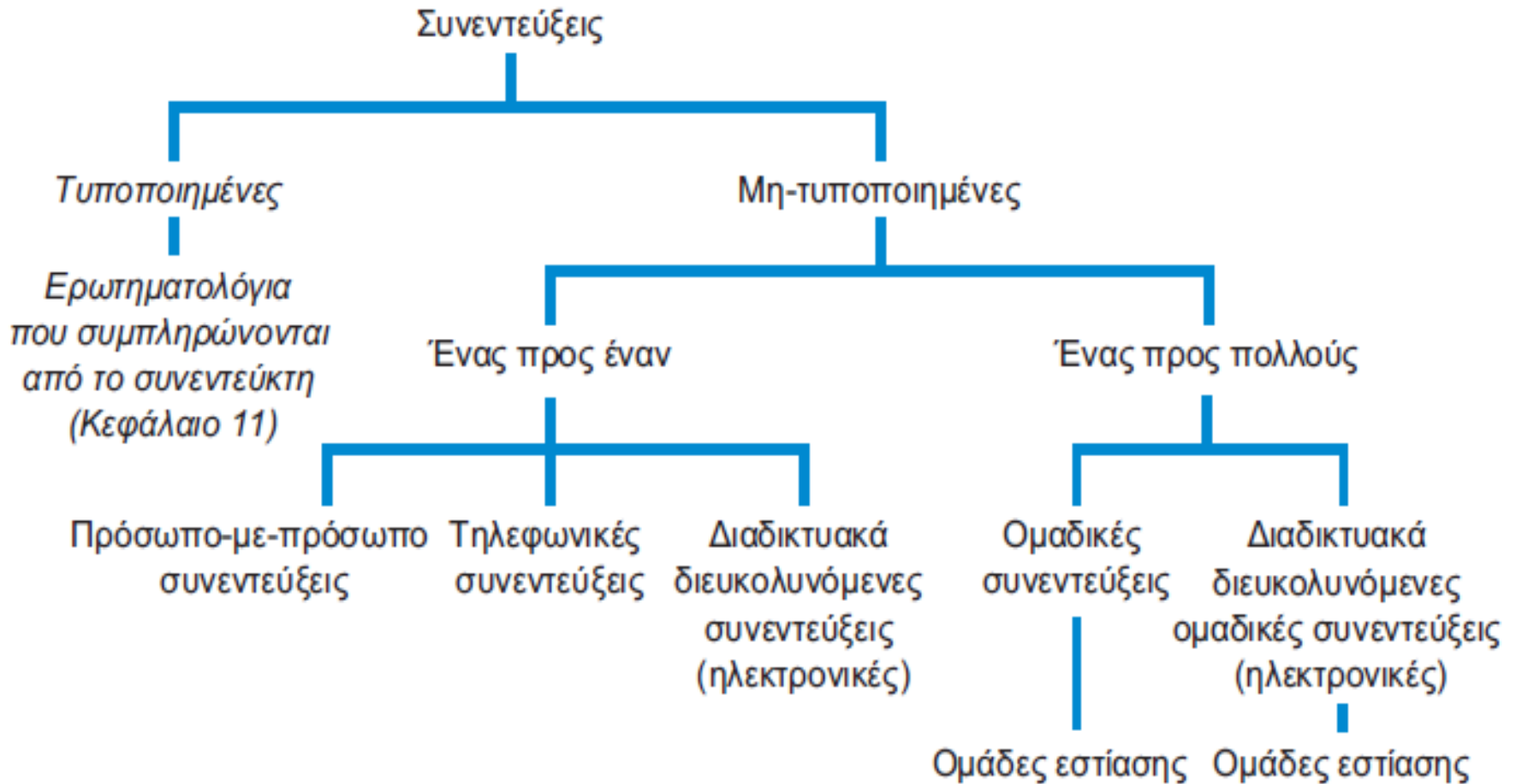
Μαθησιακοί στόχοι κεφαλαίου

- Να κατηγοριοποιήσετε τις ερευνητικές συνεντεύξεις και να κατανοήσετε το σκοπό κάθε τύπου συνέντευξης,
- Να γνωρίσετε τις ερευνητικές καταστάσεις που ευνοούν τη χρήση ημιδομημένων και εις βάθος συνεντεύξεων, καθώς και τα όριά τους,
- Να είστε σε θέση να αναλύετε ζητήματα ποιότητας δεδομένων και να διερευνάτε πώς μπορείτε να τα ξεπεράσετε,
- Να είστε σε θέση να εκτιμάτε την ικανότητά σας να διεξάγετε ημιδομημένες και εις βάθος συνεντεύξεις, καθώς και τα ζητήματα που σχετίζονται με την απαραίτητη υποδομή και τους πόρους που επηρεάζουν τη χρήση τους,
- Να γνωρίσετε τα πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα της χρήσης προσωπικών και ομαδικών συνεντεύξεων, συμπεριλαμβανομένων των ομάδων εστίασης,
- Να γνωρίσετε τα προβλήματα και τα πλεονεκτήματα των τηλεφωνικών συνεντεύξεων, καθώς και αυτών μέσω Internet.

Ερευνητική συνέντευξη

- Μια συζήτηση με συγκεκριμένο σκοπό μεταξύ δύο ή περισσότερων ανθρώπων, κατά την οποία απαιτείται από το συνεντεύκτη να δημιουργήσει μια αρμονική σχέση ώστε ο συνεντευξιαζόμενος να είναι πρόθυμος να ακούσει με προσοχή τα ερωτήματα που θα τεθούν και να δώσει σαφείς απαντήσεις σε αυτά.
- Έκθεση σκόπιμων ερωτημάτων, από την πλευρά του συνεντεύκτη, και προσεκτική ακρόαση των απαντήσεων, ώστε να μπορέσει να τις διερευνήσει περαιτέρω.
- Οι συνεντεύξεις μπορούν να βοηθήσουν στη συλλογή έγκυρων και αξιόπιστων δεδομένων συναφών με το ερευνητικό σας ερώτημα (ερωτήματα) και τους στόχους σας.
- Μπορούν επίσης να βοηθήσουν στο να βελτιώσετε τις ιδέες σας, όταν δεν έχετε ακόμα διαμορφώσει το ερευνητικό ερώτημα και τους στόχους σας.

Τύποι συνέντευξης

Χρήσεις διαφορετικών τύπων συνέντευξης

Πίνακας 10.1 Χρήσεις διαφορετικών τύπων συνέντευξης σε κάθε κύρια κατηγορία έρευνας

	Διερευνητική	Περιγραφική	Επεξηγηματική
Δομημένες		✓✓	✓
Ημιδομημένες	✓		✓✓
Μη δομημένες	✓✓		

✓✓ = πιο συχνά, ✓ = λιγότερο συχνά

Θέματα ποιότητας δεδομένων που σχετίζονται με ημιδομημένες και εις βάθος συνεντεύξεις

Μεροληψία του συνεντεύκτη	<ul style="list-style-type: none">•τα σχόλια, το ύφος ή η γλώσσα του σώματος του συνεντεύκτη καθοδηγούν τους συνεντευξιαζόμενους στο πώς να απαντούν στα ερωτήματα
Μεροληψία του συνεντευξιαζόμενου ή μεροληψία απάντησης	<ul style="list-style-type: none">•μπορεί να προκληθεί από αντιλήψεις για το συνεντεύκτη ή σε σχέση με την αίσθηση μεροληψίας του συνεντεύκτη.
Μεροληψία συμμετοχής	<ul style="list-style-type: none">•μπορεί να προκύψει από τη φύση των ατόμων ή των οργανισμών που συμμετέχουν και συμφωνούν να παραχωρήσουν συνέντευξη
Δυνατότητα γενικοποίησης	<ul style="list-style-type: none">•αναφέρεται στο βαθμό με τον οποίο τα ευρήματα της ερευνητικής μελέτης μπορούν να εφαρμοστούν σε άλλα περιβάλλοντα.•η δυνατότητα γενικοποίησης κάθε τύπου μελέτης εξαρτάται από τη φύση του δείγματος στο οποίο βασίζεται.

Αντιμετώπιση ζητημάτων ποιότητας δεδομένων

<i>Αξιοπιστία</i>	<ul style="list-style-type: none">• ευρήματα που προέρχονται από εις βάθος ή ημιδομημένες συνεντεύξεις δεν είναι απαραίτητο να μπορούν να αναπαραχθούν, καθώς αντικατοπτρίζουν την πραγματικότητα κατά τη στιγμή της συλλογής τους, κάτω από συνθήκες που μπορεί να αλλάξουν
<i>Μεροληψία συνεντεύκτη και συνεντευξιζόμενου</i>	<ul style="list-style-type: none">• μπορεί να αποφευχθεί αν ενεργήσετε κατάλληλα ως προς τα σημεία που αναφέρονται στην διαφάνεια που ακολουθεί
<i>Δυνατότητα γενικοποίησης</i>	<ul style="list-style-type: none">• Υπάρχουν αντικρουόμενες απόψεις σχετικά με τη δυνατότητα γενικοποίησης από ανάλυση ποιοτικών δεδομένων
<i>Εγκυρότητα</i>	<ul style="list-style-type: none">• μπορεί να επιτευχθεί υψηλό επίπεδο εγκυρότητας, όταν οι συνεντεύξεις έχουν διεξαχθεί με προσοχή, ώστε τα ερωτήματα να είναι σαφή, τα νοήματα να μπορούν να διερευνηθούν αναλυτικά και οι απαντήσεις και τα θέματα να μπορούν να εξετασθούν από διάφορες οπτικές γωνίες

Προετοιμασία

για ημιδομημένες ή σε βάθος συνεντεύξεις (1)

Το επίπεδο της γνώσης σας	<ul style="list-style-type: none">•πρέπει να γνωρίζετε το αντικείμενο της έρευνας και το πλαίσιο στο οποίο πρόκειται να πραγματοποιηθεί η συνέντευξη
Θεματική ανάπτυξη της συνέντευξης και παροχή πληροφοριών στο συνεντευξιαζόμενο πριν από τη συνέντευξη	<ul style="list-style-type: none">•η θεματολογία της συνέντευξης μπορεί να πηγάζει από τη βιβλιογραφία που διαβάσατε, τις θεωρίες που εξετάσατε, την εμπειρία σας σε ένα συγκεκριμένο θέμα, την κοινή λογική, τις συζητήσεις με συναδέλφους σας, τους συμφοιτητές σας, τους καθηγητές σας και τους συμμετέχοντες στην έρευνα ή από όλα αυτά μαζί.
Καταλληλότητα της τοποθεσίας της συνέντευξης	<ul style="list-style-type: none">•επιλέξτε μια τοποθεσία βολική για τους συμμετέχοντες, όπου θα αισθάνονται άνετα και όπου η συνέντευξη δε θα διακοπεί•επιλέξτε ένα μέρος ήσυχο, ώστε ο εξωτερικός θόρυβος να μη μειώνει την ποιότητα της ηχογράφησης της συνέντευξης

Προετοιμασία για ημιδομημένες ή σε βάθος συνεντεύξεις (2)

Πλαίσιο 10.9

Λίστα ελέγχου

Προετοιμασία για μια ημιδομημένη ή εις βάθος συνέντευξη

- ✓ Τι επίπεδο γνώσης απαιτείται για το θέμα της έρευνάς σας, ώστε να επιδείξετε ικανότητα και αξιοπιστία και να αποκτήσετε την εμπιστοσύνη των συνεντευξιαζόμενων;
- ✓ Τι επίπεδο γνώσης απαιτείται για το ερευνητικό σας πλαίσιο, ώστε να επιδείξετε ικανότητα και αξιοπιστία και να αποκτήσετε την εμπιστοσύνη των συνεντευξιαζόμενων;
- ✓ Τι επίπεδο γνώσης απαιτείται για την κουλτούρα των συνεντευξιαζόμενων, ώστε να αποκτήσετε την εμπιστοσύνη τους προτού προθυμοποιηθούν να μοιραστούν μαζί σας τα δεδομένα;
- ✓ Ποια θα είναι η ευρεία εστίαση της εις βάθος συνέντευξης και ποια θα είναι τα θέματα που επιθυμείτε να διερευνήσετε ή για τα οποία αναζητάτε επεξηγήσεις κατά τη διάρκεια μιας ημιδομημένης συνέντευξης;
- ✓ Τι είδους πληροφορίες, αν υπάρχουν, θα ήταν χρήσιμο να στείλετε στους συνεντευξιαζόμενους πριν από τη συνέντευξη;
- ✓ Τι συμφωνήσατε να δώσετε στους συνεντευξιαζόμενους όταν προγραμματίσατε τη συνέντευξη; Έχει γίνει αυτό;
- ✓ Έχετε εξετάσει τον αντίκτυπο που μπορεί να έχει ο χώρος της συνέντευξης στις απαντήσεις των συμμετεχόντων και στη δική σας προσωπική ασφάλεια;

Αναγνωρισμένη δυσκολία	Πρόταση
<p>Ο συμμετέχων δίνει μόνο μονολεκτικές απαντήσεις, λίγο περισσότερο από ένα «ναι» ή «όχι».</p>	<p>Οι λόγοι για κάτι τέτοιο ποικίλλουν.</p> <p>Αν οφείλεται σε περιορισμένο χρόνο ή ανησυχιών για την τήρηση της ανωνυμίας, τότε αυτό μπορεί να μετριαστεί με ένα προσεκτικό άνοιγμα της συνέντευξης (Πλαίσιο 10.11)</p> <p>Αν ο συμμετέχων συνεχίζει να δίνει τέτοιες απαντήσεις παρά τις όποιες ενέργειές σας να τον καθησυχάσετε, προσπαθήστε να διατυπώνετε τα ερωτήματά σας όσο το δυνατόν πιο ανοιχτά γίνεται και επίσης χρησιμοποιήστε μακράς διάρκειας παύσεις για να δείξετε πως θέλετε να ακούσετε περισσότερο.</p>
<p>Ο συμμετέχων επανειλημμένα δίνει μακροσκελείς απαντήσεις που παρεκκλίνουν από το σημείο εστίασης της συνέντευξης.</p>	<p>Αν και κάποια παρέκκλιση μπορεί να είναι ανεκτή, καθώς μπορεί να οδηγήσει σε πτυχές για τις οποίες ενδιαφέρεστε, πρέπει να επιβάλλετε την κατεύθυνση.</p> <p>Αυτό πρέπει να γίνει διακριτικά έτσι ώστε να μην προσβάλλετε, όπως, π.χ., με το να ανατρέχετε σε ένα προηγούμενο σημείο και να ζητάτε να σας πουν περισσότερα ή να ζητάτε να κάνουν μια παύση για να κρατήσετε σημειώσεις σχετικά μ' αυτό που μόλις έχουν αναφέρει</p>
<p>Ο συμμετέχων αρχίζει να παίρνει συνέντευξη από εσάς.</p>	<p>Αυτό δείχνει ότι έχετε δημιουργήσει μια καλή σχέση. Ωστόσο, πρέπει να τονίσετε ότι ενδιαφέρεστε για τη δική του γνώμη και πως, αν το επιθυμεί, μπορεί να σας θέσει ερωτήματα στο τέλος.</p>
<p>Ο συμμετέχων είναι περήφανος για τη θέση του συγκριτικά με τη δική σας και θέλει να αναδείξει τις γνώσεις του, επικρίνοντας τη δουλειά σας.</p>	<p>Αυτό είναι εξαιρετικά δύσκολο και σε τέτοιες στιγμές θα πρέπει να ακούτε προσεκτικά και να δείχνετε σεβασμό.</p> <p>Να θυμάστε ότι είναι εξίσου πιθανό να είστε γνώστης του ερευνητικού αντικειμένου, οπότε να έχετε αυτοπεποίθηση και να είστε προετοιμασμένοι να δικαιολογήσετε την έρευνα και το σχεδιασμό που έχετε επιλέξει.</p>
<p>Ο συμμετέχων είναι φανερά αναστατωμένος κατά τη διάρκεια της συνέντευξης και ίσως αρχίζει ακόμα και να κλαίει.</p>	<p>Άλλη μια μεγάλη δυσκολία.</p> <p>Δώστε χρόνο στο συμμετέχοντα να απαντήσει στο ερώτημά σας και μην κάνετε τίποτα που να υποδηλώνει ότι είστε ανυπόμονοι.</p> <p>Αν ο συμμετέχων αρχίσει να κλαίει ή είναι εμφανώς αναστατωμένος, ίσως είναι πολύ καλή ιδέα να εξηγήσετε ότι το ερώτημα δε χρειάζεται να απαντηθεί.</p> <p>Μην τερματίσετε τη συνέντευξη αμέσως μετά, καθώς αυτό είναι πιθανό να αναστατώσει ακόμα περισσότερο το συμμετέχοντα.</p>

**Δυσκολίες
στη
συνέντευξη
και
προτάσεις
αντιμετώπισης**

Ηχογράφηση συνέντευξης

Πίνακας 10.3 Πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα της ηχογράφησης της συνέντευξης

Πλεονεκτήματα	Μειονεκτήματα
Επιτρέπει στο συνεντεύκτη να συγκεντρωθεί στο να θέτει ερωτήματα και να ακούει.	Μπορεί να επηρεάσει αρνητικά τη σχέση μεταξύ του συνεντευξιαζόμενου και του συνεντεύκτη (πιθανότητα «εστίασης» στη συσκευή ηχογράφησης).
Επιτρέπει σε ερωτήματα που έχουν διαμορφωθεί σε μια συνέντευξη να καταγραφούν με ακρίβεια και να χρησιμοποιηθούν σε επόμενες συνεντεύξεις, όπου αυτό ενδείκνυται.	Μπορεί να παρεμποδίσει κάποιες απαντήσεις του συνεντευξιαζόμενου και να μειώσει την αξιοπιστία.
Μπορείτε να ακούσετε πάλι τη συνέντευξη.	Πιθανότητα τεχνικού προβλήματος.
Παρέχεται ακριβής και αμερόληπτη καταγραφή.	Απαιτούμενος χρόνος για τη μεταγραφή της ηχογράφησης (Ενότητα 13.4).
Σας επιτρέπει να χρησιμοποιήσετε ακριβή αποσπάσματα της συνέντευξης.	
Μόνιμο αρχείο που μπορεί να χρησιμοποιηθεί από άλλους.	

Πηγές: Εμπειρίες των συγγραφέων, Easterby-Smith και άλλοι (2008), Ghauri και Grønhaug (2010)

Ομαδικές συνεντεύξεις και Ομάδες εστίασης

- **Ομαδική συνέντευξη**: ημιδομημένη ή εις βάθος συνέντευξη που διεξάγεται με δύο ή περισσότερους ανθρώπους
- **Ομάδα εστίασης**: ομαδική συνέντευξη όπου το θέμα έχει καθοριστεί με ακρίβεια και σαφήνεια και η διαδικασία αφορά τη δημιουργία και καταγραφή μιας εστιασμένης διαδραστικής συζήτησης μεταξύ των συμμετεχόντων

Συνεντεύξεις μέσω τηλεφώνου και Internet

- **Τηλεφωνικές συνεντεύξεις:**

- πλεονεκτήματα πρόσβασης, ταχύτητας και χαμηλότερου κόστους. Η μέθοδος επιτρέπει την επικοινωνία με απομακρυσμένους ή δυσεύρετους συμμετέχοντες
- ζητήματα (μειωμένης) αξιοπιστίας, όπου οι συμμετέχοντες είναι λιγότερο πρόθυμοι να συμμετάσχουν σε μια διερευνητική συζήτηση ή ακόμα και αρνητικοί στο να λάβουν μέρος.

- **Συνεντεύξεις μέσω Internet και intranet**

